



TOBAKSFAKTA

OBEROENDE TANKESMEDIA

KORTFAKTA

APRIL 2018

Tobakskonventionen – för en tobaksfri och hållbar framtid

- Tobak produceras av mycket lönsamma multinationella bolag och dödar miljontals människor i världen varje år.
- Produktionen av tobak till alla typer av tobaksprodukter, t.ex. cigaretter och snus, bygger på barnarbete, skuldsläveri och skogsskövling i fattiga länder.
- Tobak skapar beroende som kan göra att användaren fortsätter trots vetskapen om att det är livsfarligt.

Punkterna ovan visar tydligt att tobak inte är vilken produkt som helst – och att tobaksbolag inte är vilka företag som helst! Det har även en stor majoritet av världens länder tillsammans kommit fram till, och därför enats om en FN-konvention som ska hjälpa dem att bekämpa den globala tobaksepidemin och begränsa tobaksindustrins framfart. Det handlar om The WHO Framework Convention on Tobacco Control (Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll), eller kort och gott tobakskonventionen.

Tar upp konkreta åtgärder

Tobakskonventionen trädde i kraft 2005 och samma år ratificerade Sverige den. Våren 2018 hade 181 parter ratificerat. Konventioner som tobakskonventionen och till exempel barnkonventionen är juridiskt bindande avtal för de länder som ratificerat den och därmed blivit konventionens parter. Parterna ska se till att konventionens innehåll genomförs i det egna landets lagstiftning.

Tobakskonventionen gäller all tobak, bl.a. cigaretter och snus, och innehåller 38 artiklar. Till många av dessa finns även riktlinjer som mer i detalj beskriver hur artiklarna ska förverkligas. Konventionen och dess riktlinjer tar upp en rad konkreta åtgärder som enligt forskning och erfarenhet minskar alla former av tobaksbruk. Några exempel: Tydliga hälsovarningar på tobak, kontinuerlig höjning av tobaksskatten, reglering av tobaksprodukters utformning och innehåll, lagar om rökfria miljöer, förbud mot alla sorters marknadsföring, samt tobaksavvänjning.



Så här kan standardiserade, reklamfria ("neutrala") tobaksförpackningar se ut om vi får en sådan lag i Sverige.

Ändrat fokus

Tobakskonventionen har förändrat många sätt att se på tobaksfrågan. Tidigare betraktades tobaksbruk ofta som följderna av dåliga val av enskilda individer och samhällsdiskussionen inriktades på hur tobaksanvändares livsstil kunde förändras. Tobakskonventionen har förtydligat att tobaksfrågan i stället framför allt är en politisk fråga. Fokus har flyttats till samhällets ansvar att underlätta för medborgarna att vara tobaksfria. Tobakskonventionen lyfter också tydligt fram tobaksindustrins – ofta hemliga – strategier för att påverka tobakspolitiken. Strategier som används för att få tobaksanvändningen i världen att fortsätta.

Tobak hotar hållbar utveckling

Tack vare tobakskonventionen har tobaksfrågan även fått en mer framskjuten plats i den internationella

arbetet för global hälsa, hållbarhet och mänskliga rättigheter. FN:s samtliga 17 hållbarhetsmål i Agenda 2030 kan exempelvis kopplas till arbetet med att genomföra tobakskonventionen. Detta eftersom tobaksbruket och tobaksproduktionen leder till enorma skador på människor och miljö, orsakar stora samhällskostnader och på så vis hindrar socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling.

För att nå hållbarhetsmålen måste tobakskonsumtionen steg för steg minskas, med hjälp av åtgärderna i tobakskonventionen. Det gäller samtliga hållbarhetsmål och inte minst mål 3 om en god hälsa för alla och mål 12 om hållbara konsumtions- och produktionskedjor.

Tobakskonventionen och barnets rättigheter

När det gäller barnets rättigheter, talar tobakskonventionen och barnkonventionen samma språk. Tobakskonventionens målsättning är att skydda "nuvarande och kommande generationer" mot tobaksskador och barnkonventionen föreskriver att konventionsstaterna ska erkänna barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa. Samhället har ansvar att skydda barnen mot industrins försök att rekrytera framtida tobakskonsumenter genom olika typer av marknadsföring. Effektiva åtgärder finns i tobakskonventionen och dess riktlinjer, bland andra reklamförbud, reklamfria tobaksförpackningar och exponeringsförbud för tobak i butikerna.



Det krävs ökade ansträngningar för att prioritera barnets rättigheter i tobakspolitiken och det tobaksförebyggande arbetet.

Barn ska också skyddas mot passiv rökning och mot att tvingas till arbete på tobaksodlingar i stället för att gå i skolan.

Aktuella utmaningar

Tobakskonventionen är minst lika viktig i dag som när den kom till. På global nivå ökar antalet människor som blir sjuka och dör av tobak. Tobaksindustrin fortsätter oförtrutet att skaffa sig nya konsumenter bland våra barn och att utveckla nya produkter.

I Sverige har den minskade rökningen fått en del att tro att tobaksfrågan är löst. Inget kan vara

felaktigare. Visserligen går rökningen ned, men fortfarande röker hundratusentals svenskar och varje år dör 12 000 personer i vårt land på grund av rökning (Socialstyrelsen 2014). Ett utbrett snusande gör också att det totala tobaksbruket ligger på en fortsatt hög nivå. I den svenska tobakslagstiftningen saknas ännu flera mycket viktiga åtgärder av dem som tobakskonventionen och dess riktlinjer rekommenderar. Det är helt nödvändigt att tobakskonventionen blir både mer känd och mer använd i vårt land!

Läs mer

Tobakskonventionen/ ... från individens livsstil till samhällets ansvar ...
Tobaksfakta – oberoende tanke-
smedja, januari 2018.

*Barnets rätt till tobaksfritt – nya
perspektiv på att stärka barnets
rättigheter.*
Tobaksfakta, 2016.

Tobak hindrar hållbar utveckling.
Faktablad från Tobaksfakta, 2018.

Samtliga publikationer kan laddas
ned från www.tobaksfakta.se.

*Skydda folkhälsopolitiken mot tobaks-
industrin – en vägledning.*
Tobaksfakta, 2013.

Tobaks- konventionen

... från
individens livsstil
till samhällets
ansvar ...

ANDRA UPPLAGAN

Denna folder har producerats i ett samverkansprojekt mellan medlemmarna i Tankesmedjan tobaksfakta. Projektet Tobaksfria Barn 2018 har det gemensamma temat: "Barns rätt är vuxnas ansvar" som stöds ekonomiskt av Folkhälsomyndigheten.